

Bx. 1
0.32

ΣΤΝ ΘΕΩ,
DISPUTATIO PHILOSOPHICA
THEOREMATI-
BUS MISCELLANEIS
CONFLATA THESIBUS
QUE LIMATA.

Quam.

DEO OMNIP. DUCE.

Cum amplissimæ facultatis Philosophicæ consensu.

S U B P R A E S I D I O

Clarissimi atq; Excellentissimi viri

M. IOHANNIS LAU STA-
LENI Græcæ Lingvæ in celeberrima Academia
Salana Professoris ordinarij , nec non per indu-
strij Præceptoris ac promotoris sui tota
animi subjectione perpetim
honorandi.

*In Auditorio majori Ubsal. publicæ ventilationi placide pro-
rudi ac tenui minerva , die 30 Mart. Committit,*
JOHANNES JONÆ CAMPANIUS
Holmensis.

Thales dicere consuevit : faciem componere non præclarum esse
sed bonarum artium studijs animum excolere longè esse
præclarus. Laert. lib. 1. cap. 1.

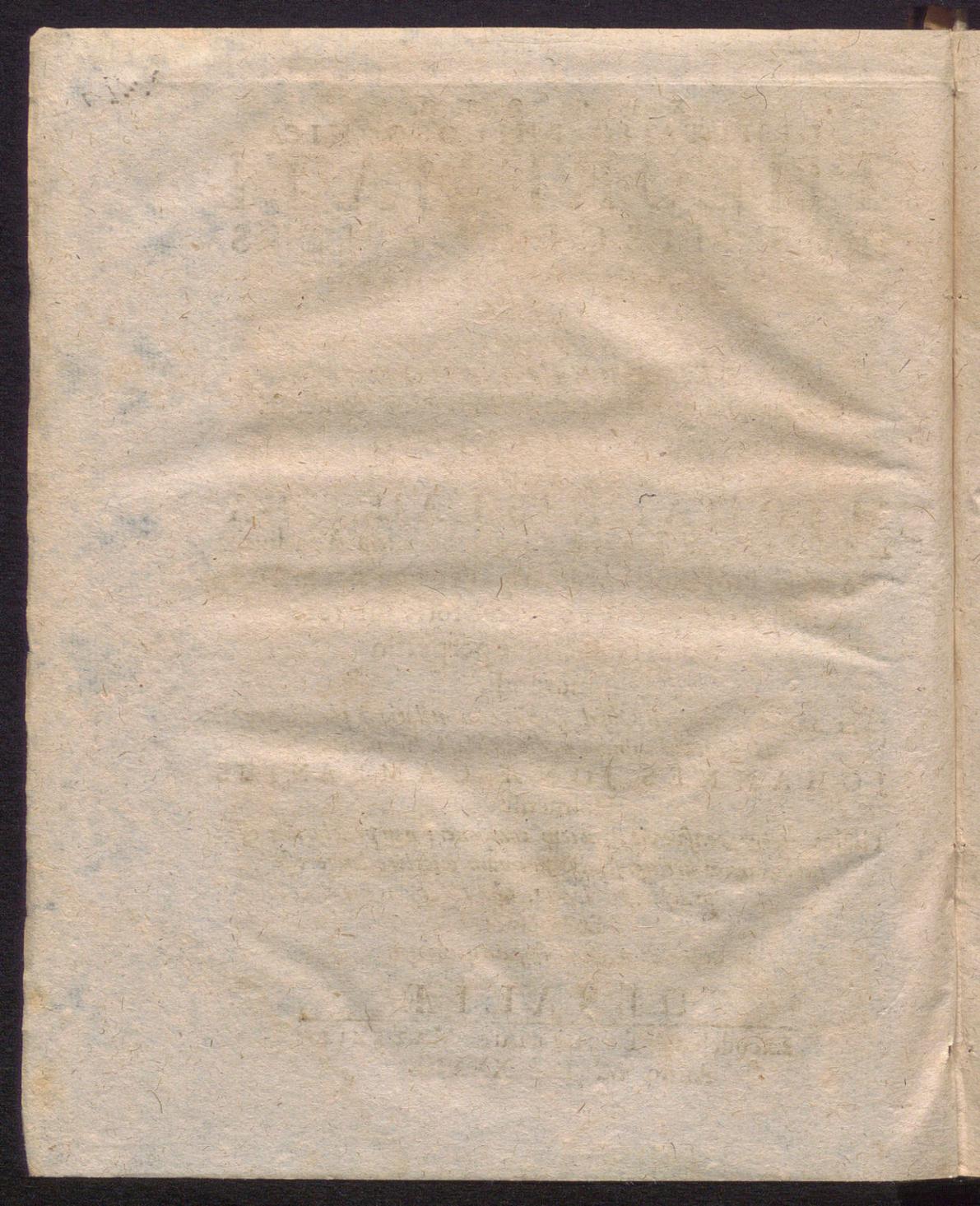
Et Poëta :

Σοφία δὲ πλέον κῆμα τιμιώτερον.

UBSALIAE,

Excudebat **ESCHILLUS MATHIAS**

Anno M. DC. XXXIII.

IN NOMINE S. SANCTÆ
TRINITATIS.

PROOEMIUM

Uemadmodum hortulum omni suo
ambitu florentē, luminis non somnolen-
tis qui venatur, ardenti animo eundē ingre-
deretur, obstaculo in primis omni sequestra-
to, quo alias facillimē prohiberetur ab hu-
jus ameno introitu: hoc autem obtento, in-
signe animi voluptate, in germina ejus fla-
grantia varia cum incitari illisq; aliquid sibi in delectamentum
arripere Comperimus: Ita (inquam) Philosophiæ marmo-
reum qui calleth hortum, internos drepente sensus in ejus aurí-
comas rosas diffundat necessum est, longè enim hic excellentior ac
tutior illo est, Cum, ipsum animum resuiat agq; caligine foveat:
tum, destructis ceteris rebus externis ac vagis, tutè nobis rema-
neat ac vigeat. Unde, isthic hortulus, verè esse croceis qui flori-
bus halat, sciatur. Siquidem hoc, grata nobis medicamina mul-
gentur, ad duplēm eliminandum morbū quo obducimur & quā
sepiissimē (proc dolor) obsingimur: qui est veri ayyrola & appetitus
āraçia, quod ipsa ratio dictitat experientiaq; Comprobat. Sed quid
endoleā? en prasto est animi exoptata illa medicina Philosophia
Cic. 3. Tusc. gratis sese nobis offerens, queq; morbo illi utriq;
medetur, intellige naturaliter, seu per lumen naturæ quoad fieri
potest. Veritatis enim luce errorum tenebras discipit pars ejus
Theoretica, qua in Contemplatione veri occupatur; Vitiiorum
expaltrix salutatur Practica, qua in actione Boni consistit.

Cum itaq; Philosophia tales ab homine ferrugines diluat ex-
crabilesq; morbos extingvat, ac sanitatem seu perfectionem
quandam restituat, quis omni conatu, in vigilijs ejus sudare de-
trectet, quæ licet primo intuitu salebrosa ac spinosa sat conspicatur,
in ferventi tamen progressu, magis magisq; plana, dulcis & conspi-
cua redditur ut tandem in hanc irru patur vocem generosam, quæq;
Hierocles profiteri, haud erubuit, quod nempe: Philosophia sit
vita humana purgatio, atq; perfectio. Purgatio quidem, cum face
rationi contraria mortaliq; corpore liberat, Perfectio v. cū sue vi-
ta recuperata præstantia, ad Divinam similitudinem reducit. Quæ
duo quoniam virtute & veritate fieret maxime natura compara-
tum est: Earum illa quidem tollit perturbationum intemperiem:
isthac autem Divinam formam, (modò recte se habeat) inducit,
præf. carm. Pythag. Et cum Cic. 2. Tusc. Philosophia medetur
animis, solicitudines detrahit, cupiditatibus liberat. Obiter,
ingenuè cum Platone fateamur: quod philosophia mater
omnium bonarum artium, nihil sit aliud, nisi purum puta donum
& inventum Dei almighty, quæ tota tam frugifera & obesa
est, ut ulla pars ejus inulta ac deserta procumbere ab ullo haud
mereatur: quodq; magis mactetur & in manibus nostris teratur, eò
dilucidior ac dulcior redditur. Sed vela complico, & portiunculas,
ab hortulo ejus excerptas, sub includē disputationis revoco; Verum
enim vero, cum illæ suis difficultatum sentibus sat irretitæ, den-
sisq; perplexitatum tenebris obruta sint, non possunt mere nostris
viribus enodari, nisi ad divinam in primis clementiam supplices
refugium capiamus. Deus itaq; Ter Opt. Maximus, qui om-
nis sapientia, misericordia & veritatis largitor propensissimus
est, huic nostro pio conatu summus adsit præses, in genuinam
semitam gubernet, felicem largiatur portum, idq; caelesti bene-
dictione secundet: Cui Deo Triuno sit gloria; laus & honor
in sempiterna Secula, audiat faxitq;.

Σ Η Τ Η Μ Α I.

Tropus num possit esse in copula?

I.

N Egativa Cum orthodoxis sententia nobis in præsen-
ti arridet; licet olim quidem nonnulli ex Calvinis-
anis, hoc problema oppugnare nitebantur, eorumq; in
præsenti recensentur *Beza* præcipue & *Pezelius*, qui
in propositionibus Sacramentalibus, à tropo immune
esse tūm subjectum, tūm prædicatum, copulam autem
tropo inflexam asseverabant.

II.

Verum à proprijs refutati sunt collegijs. *Crellio* lib.
2. *Isagog.* c. 2. distinc. 7. *Dn. Keckermann* lib. 3. Syft.
Theolog. c. 8. Canon. 12. Sit ergo contra eos hoc modo
aculeus primus:

Si tropus tantum locum habet in vocibus Categorematibus,
id est talibus quæ certam rem καθ' αὐτὸν significant, se-
quitur quod tropus in copula esse nequit. *Sed verum prius,*
ergo posterius.

III.

Minor, omnibus cautè philosophantibus occurrit,
ac firmiter stabilitur. *Majoris autem consequentia* probatur.
Quia *copula*, non est vox significativa; non enim enunci-
at determinando aliquam certam rem, verūm partes
enunciationis duntaxat conjungit. Ergo in ea tropus
esse nequit. Test. *Meisn.* in phil. sob. sect. i. *Quæst.* 3.
Beza in *Epist. ad Alem. &c.* *Scheib.* in *tractatu log.* de
Enunc. c. i. Titul. 5. p. 20. *Jacob. Mart.* ibidem. *Jacob.*
Werenb. Exc. log. p. 241.

IV.

Vim hujus argumenti auget quoq; consideratio naturæ tropi. Innuit eam ipsa statim Etymologia. Tropus enim Græcis τρόπεος à vertendo dicitur, quoniam vocem à significatione nativa vertit mutatq; in alienam. Hinc tropus à Quintil. lib.8. c. 6. definitur, verbi vel sermonis à propria significations in aliam mutatio.

Tropus
unde-Tropus
quid

V

Hinc verò colligitur: quod per se nihil significat, id significationem suam amittere & alienam inducere haud potest, nullam enim habet, cum non κατηγορίαν sed προσκαληγόμενην ideoq; ad tropum sustinendum est invalida, & ex consequenti neq; tropus in copulam cadere quit.

VI.

Ultrò autèm sic nostra liberatur sententia: *Quicquid in aliqua simplici prædicatione gignit Confusionem ac in ordinationem, illud studiose est præcavendum. Ast, si Copula tropo affecta dicatur, statim gignit confusionem ac inordinationem. E.*

Binaria
prædi.
quid T.
quid

*Major omnibus est confessa, Minor quoq; salubris evadit: nam omnis prædicatio simplex est vel binaria, vel ternaria. Binaria constat solo subjecto & prædicato, ut animal sentit. Ternaria autem est, quæ præter subjectum & prædicatum, expressè habet interiectum vinculum, seu verbum substantivum *Est*, ut *Homo est* risibilis, &c. unde, omnibus constat, quod hæ duæ prædicationum species sunt distinctæ ac inconfusæ; verum miscentur & confunduntur quam primum copula tropo affecta dicitur..*

VII.

Consequentia patet hoc exemplo, ubi, si in propositione hac, *Panis est Corpus* substituas pro *Est* nō significat non amplius manet ternaria prædicatio, sed fit binaria,
hunc

hunc in modum; *Panis significat Corpus*, in qua propositione, copula implicitè latet, qua si explicite ponatur, fit hæc: *Panis est significans Corpus*.

VIII.

Et ita apparet *Copulam* sensum semper retinere ἡταρχίαν, eosq; qui per significat exponunt, non copulam tropo modificare, sed præter copulam, quæ semper manet, sive explicitè sive implicitè vocabulum insuper prorsus alienum in prædicatione intrudere, imo prædicationes omnino confundere & ternariam in binariam, admiranda μεταμορφώσας & in audita licentia commutare, sic ergò luculenter concludendum est, quod tropus non invadat copulam, cum illa nequit τρέπεσθ. Meisn. Phil. sob. sect. i. Quæst. 9. p. 289. &c.

Z H T H M ▲ II.

Logica applicata Philosophiæ, num cesseret esse logica & pro illa appellatione, assummat nomen philosophiæ?

I.

Certant nonnulli de hoc problemate, utpote zab. lib. i. de nat. log. c. 7. & Franc. piccol. in Comite polit. Ille asserit hic, à cuius parte etiam nos pugnamus negat. i. Quia accidentis accessione substantia non fit alia, Scal. exc. 6. f. 14.

II.

II. *Quæcumq; differunt ut notionale & reale: altera alterius naturam assummere non potest: At logica & Philosophia ita differunt.* Ergo altera alterius naturam assummere non potest. Major in favore omnium (ratione non perverse utentium) degit. nam quæ genere differunt, maxime differunt. test: philosofo & Scheib. lib. i. Met. disp. i. Thes. 12.

III. Min.

III.

Min. quoq; apud omnes in confessio est. Quia tota Philosophia est de notionibus primis, tota vero log. de notionibus secundis. Arist. lib. 3. Meta c. 2. t. 2. Finck. Exc. part. 2. Sched. 26. pag. 194.

Et sic omne logicum est à mente nostra & in mente & alibi nusquam. Zab. lib. 1. de nat. log. c. 3. & lib. 2. de vis. c. 6. 3. Concludimus ergo, quod nullum adjunctum subjecto applicatum, induit naturam subjecti: juxta tritam hanc maximam, adjunctum prout sic, non est de silentia formalis Subjecti; & e. contra.

Z H T H M A III.

Substantia num recipiat magis & minus?

I.

Cum Arist. & omnibus senioribus philosophis negativam tenemus sententiam. Ita enim philosophi super hac re mens sese offert: Δοκεῖ η̄ σοια μη̄ ἐπιδέχεσθαι τὸ μᾶλλον, οὐ̄ η̄τιον, videtur substantia non recipere magis, & minus, Arist. lib. cat. c. 5. §. 20. Sed hujus thesis, geminam in praesenti apponere licet interpretationem.

II.

Et quidem i. animadvertisendum, quod ad se invicem plures & diversae substantiae Comparentur, vel integra earum Categoria, Classis & ordo: atq; tunc distinguendum venit cum Logicis inter substantiam *υαπτησαθησ*, secundū profunditatem, & *ωλατησ*, juxta latitudinem considerata; Concedimus, substantias, priori modo ordinatas (genera nimirum, species, & individua) magis, minusve recipere, quatenus αἱ πρώτη θοιαι μάλισται σοιαι λέγονται, prima substantiae maximè substantiae dicuntur lib. categ. c. 5. §. 7. Et τὸν δινέργειν θοιῶν μᾶλλον σοια

ζοία τὸ εἶδός τὰ γένης ἔστιν: οὐ γνωρίζεις περὶ τῆς φύσεως τοῖς διαφοραῖς, secundarum substantiarum species magis substantia, quam Genus, quoniam est proprior primae substantiae. Ibid. §. 6.

III.

II. Perpendendum unam scilicet eandemque substantiam modō magis, modō minus hoc nomine, titulove gudere id quod: Arist. his verbis expressit: λέγω δέ ἐχειν φύσια φύσιας τοῦ ἐστί μᾶλλον, καὶ οὐτού τοια, non dico, substantiam non esse magis, vel minus substantiam, lib. cat. c. 5. §. 20.

IV.

Notandum autem est, quod duplicitè substantiae Comparantur. Vel comparatur una numero substantia ad se ipsam, vel unius speciei singulares substantiae ad se invicem neutro modo collatae, magis minusve suscipiunt: ubi Arist. docet lib. Categ. Cap. 5. §. 20. dum ait, si homo substantia est, nec ipse se ipso, nec altero magis est, aut minus, ratione scilicet subsistere & essentia &c.

V.

Substantiae enim ex essentia Consideratae, ita comparatae, sunt, ut ex ἀτόμῳ constitutae, partitionem graduumque sive additionem, sive ablationem simpliciter respuant. Zab. lib. de mist. cap. 7. Piccol. li. de mixt. c. 6. seqq. Hinc moti Physici, generationem substantialem momentaneam uno ore docuerunt hactenus hodie quo docent.

VI.

Quid etiam exinde adhuc liquet. 1. Quicquid revera magis & minus suscipit, illud habet contrarium, Zab. lib. de mist. cap. 2. At qui substantiae (ut substantia est) nihil est contrarium, Arist. lib. categ. cap. 5. §. 18. E. Major, ut Auctoriibus principi loco rata habetur, ita ad- Major. huc ratione confirmatur: nam omnis intentio fit per deputationem contrarij à contrario: Remissio autem ab

B

ad-

admissione contrarij cum contrario. *Substantia* quatali
cum hoc repugnet etiam illud.

VII.

Minor autem cum sua autoritate immota etiam ha-
betur: novimus enim quamcunq; substantiam sua habe-
re ~~etiam~~ ~~quae~~, opposita: De *ivartiois*, contrarijs verò res
est ac sermo, ubi sic pronunciat Philoso: *ivartiois* *ivartiois* *ivartiois*
~~etiam~~ ~~etiam~~ ~~etiam~~ *ivartiois* *ivartiois* *ivartiois* *ivartiois* *ivartiois* *ivartiois* *ivartiois* *ivartiois*
nihil ei Contrarium esse lib. Categ. 5. §. 18. Et lib. 5. Phys. cap. 2. §. 10. *un-*
de *etiam* *ivartiois* *ivartiois* *ivartiois* *ivartiois*, nullum entium est substantiae
contrarium. VIII.

II. Constat assertio nostra hinc, quia *substantia* non
est in *subjecto*. Quicquid enim intenditur, & remittitur, id
omne non secundum essentiam, sed ratione *subjecti* inten-
ditur. V. C. una albedo non magis, minusve est altera,
unum tamen album magis est alio. Reg. lib. 2. disp. log.
probl. 3. & de alijs hujusmodi perplurimis exēp. unde tan-
dē cum Titelman. & alijs phil. statuendum quod *substantia*
à *substantio*, terminus sit relativus, & itensionem, ac remis-
sionem patiatur, (quatenus vel plura *accidentia*, vel per-
fectius saltem, & tenacius sustentat) prout etiam Zab.tab.
log. p. 109. innuit dum judicat, quod *Substare accidentibus*
proprium sit *substantia*, usq; adeò, ut magis minusve
substantia dicatur illa, quæ magis minusve substat. à *sub-*
stantendo autem absolutus est, & nec intenditur nec remit-
titur. Unde relinquitur *Substantiam* scilicet primam, potius
recipere majus & minus, quam *magis* & *minus*.

S H T H M A IV.

Sobrius num sit habitus, ebrius autem priva-
tio? quæri inter philosophos nonnullos solet.

I. Li-

I.

Licet Contrariam qui tuentur sententiam non de-
sint, utpote, Ramus lib. i. Dial. c. 17. & alij complices
ejus, *Ebrium habitum, sobrium privationem faciendo*: nihilo-
minus, ediametaliter pugnans ratio, cum magis recta-
rationi consentanea, vigilanterq; philosophantibus ap-
plausibilior sit, nobis etiamnum arridet,

II.

Quandoquidem autem *habitus* nomen, suis quam
maxime sit involutum homonymis, quarumq; exacta
expensio in praesenti ut de promatur, pagellarum ac tem-
poris angustia non admittit, secundum ergo nostrum
institutum, *habitum* ad hab. moralem, perfectivum seu
virtutis limitatum ac restrictum volumus.

III.

Virtutem hic dicimus habitum disponentem poten-
tiam ad perfectam operationem naturae illius consentaneam,
& ex consequenti quatenus extenditur quoq;
ad quamecumq; perfectionem rei significandam. *Habitus*
hoc modo acceptus ἀπλῶς nuncupatur, *res bona à Deo
Condita, positiva & revera existens*. Estq; vel dispositio, (sub-
jectum suum bene disponens) vel potentia, vel actus na-
turalis. Unde V. G. mors non dicitur habitus, sed pri-
vatio, quia ut ait *Divus Bernhardus in Meditat.* c. i. *Non est
res à Deo condita*.

IV.

Contra autem *Privatio* est destructio rei bona; qua-
lis cum sit & *Ebrietas, privatio* potius erit, quam *habitus*.
οὐανυμίας autem *privationis* ad respūendas & evitandas,
hic priv. logicam seu διαβολὴ εἶχες, abiectione habitus con-
sequenter scilicet, quæ ita dicitur, intendimus; non au-
tem antecedentem privationem.

V.

Primo,

secundo.

Deinde ab habitu certæ & impræpeditæ fluunt acti-
ones, non autem incertæ, quales ante ipsum fiebant, bo-
na quidem, sed non bene Scal. Exerc. 307. f. 4. Unde
porrò tali nostra mens clypeo stabilitur: Primò. *Habitus*
est qualitas animæ ad agendum secundum rectam rationem; Scal.
ibid. f. 27. Atqui ebrietatē agere secundū rectam rationem,
negat vel *Martialis*, cuius exemplum Ramus adducit,
ita Ebrius es, nec enim faceres hæc sobrios unquam..

VI.

Eruitur secundò tandem nostra clausula hoc fun-
damento: *Cui definitio convenit*, eidem convenit & defi-
nitum. Atqui *sobrio Convenit definitio habitus*, quam tradit
Arist. & probat Dounamus, *Ramæus* iste rigidissimus,
ita incidens: habitus est dispositio; secundum quam di-
spositum, bene vel male operatur.. E. *Subsumtio patet*
Quia sobrietas bene afficit suum subjectum, vel sobrium,
eumq; cum normâ rectæ rationis in operando, per se
semper annexit. Casp. Finck. sched. 42. pag. 234.

z H T H M A V.

Universalia à parte rei utrum dentur?

I.

Quæri & à philosophis examinari *Universalia* hoc præ-
fens solet, ita ut quidam in negativam, quidam autem in
affirmativam adducti sint sententiam. Qui pro negati-
va arma sua gerunt, duplice sunt genere. 1. Genus est
eorum, qui *Universalia extra mentem Considerata penitus*
esse insiciebantur, statuendo ea taltem esse imagines quas-
dam à mente nostrâ solum fabricatas, non vero res ex-
tra mentem existentes, quam Dn. PHILIPPO cum ve-
teribus *Nominalibus* assignant. Alterum est eorum, qui
hujusmodi quidem universalia dari extra intellectum au-
tuma-

tumarunt; sed esse ideæ à singularibus abjunctas, statuere non vereti sunt, quam opinionem vagabundam Platoni cum suis complices attribuunt.

II.

Tertium deniq; genus quod affirmativam arripit, peripateticorum est, ea extra intellectum seu à parte rei dari, licet non extra individua rectè afferit, quorum sententiae & nostrum adjicimus calculum, cùm & magis veritati sit consona Verùm, ut expeditius nobis progredi, liceat pro facilitiori hujus nostræ quæstionis intelligentia, notari sedulò volumus ὕπωρευον nominis Universalis. Aliud enim est Complexum, aliud in Complexum.

Homon.

III.

Complexum hoc est, propositio Universalis, seu propositio signo universali affecta, hoc loco non intenditur; sed incomplexum id est, quod voce simplici significatur: non tamen illud in Cognoscendo, ut intellectus, qui licet inscitiaz rubigine obductus sit, vi tamen omnia cognoscendi haud destituitur, nec in causando quale est Deus & aliæ causæ universales, quodq; alias καθόλες οὐγνεχυρόως appellatur. Nec καθόλες in representando, quale sunt ideæ artificis, species intelligibiles, & generaliter omnes actus intellectus, quibz cognoscuntur naturæ communes: omnia enim hæc sunt exemplaria, & similitudines plurium, ut patet. Nec in significando, quale sunt voces quæ comparantur ad plura ut signum eorum. Nec καθόλες τῷ πλάνῳ, ante multa quæ significatio à platone est dicta, & refutatur ab Arist. Nec τῷ πλάνῳ in multis, quatenus scilicet Physicum & Concretum Universale derominatur, prout in rebus physicis potissimum delitescit, adeoquæ in illis sit mutationibus physicis & accidentibus sensibilibus subiectum, à quibus physica consideratio incipit. Suar. disp.

Univers.
in Cog.
I.
in Causando.

2.
Repres.
3.
in
Signis.

4.
τῷ πλ
λῶν s.
ἐνπολλῷ

Metaph. 6. Sect. 8. nec hoc modo *Universale* formaliter ut universale est sed materialiter tantum pro natura quæ abstrahi, & universalis denominari potest, sumitur. Scharf. disp. Met. 16. p. 891.

IV.

Sed tamen καθόλες τοδέ μὲν μᾶλλα Post multa seu ut paulò mitius loquar, *Universale in essendo*, quatenus ex consequenti (videlicet) coalescit & congruit cum universalis in prædicando hie intenditur. Universale enim in prædicando est, quod sumitur pro conceptu uno communis, cui non repugnat *in esse* multis, & consequenter *predicari de multis*, scilicet quatenus de multis dici possit sive quatenus ordinatur ad prædicari, accipit denominationem : Universalis in *predicando*. Hinc est universale in *essendo* quod ita dicitur, quia aptum natum est plurib' inesse hoc est quod Scholastici universale à *predicabili distinguant* in eo, quod *Universale* istud definiatur per esse in, sed prædicabile (universale in prædicando) describitur perdici *De coloniens. in Porphyri*.

V.

Missis proinde alijs vocum acceptationibus, posteriora hæc duo universalia (nempè in *Essendo* & prædicando) ducimus potissima hujus esse instituti. *Universale* quidem in prædecando est *Metaphysicae Considerationis*, quatenus quoad rem Coincidit cum universalis in *Essendo*. Notum enim est, quod prima philosop. considereret non repugnantia essendi in multis : Logico autem relinquat aptitudinem prædicandi eVolvendam, qua talem seu in quantum sub obiecto formalis Logicæ per se hoc est *νοματιλῶς* continetur; verum, materialiter & quoad rem confluit cum universalis in *Essendo*. quod *Metaphysicum* & *Abstractum* denominatur. Eo, qnod *Metaphysicō* more ab individuis abstra-

abstrahatur, adeoq; reipsa statuatur separatum ab omni mutatione & contractione, respectu scilicet quotidianæ mutationis individuorum. Item quod considerationis Metaphysicæ sit de tali abstracto universali disquirere.

Suarez. disp. Metaph. Sect. 3.

VI.

Hoc autem prælibato, nunc porrò ut eò facilius veritas nostræ assertionis, à quovis extendi possit, ut loquitur in opere Log. Mat. Flc. lib. 1. Dial. c. 2. momenta nostram thesin Confortantia, nimis *Universalia* omnino à parte rei dari, adstruere licet, & quidem progrediendo partim Authoritatibus, partim rationibus ac dilucidis exemplis; ita tamen ut brevitati quoad ejus fieri potest simus studentes.

VII.

I. Summum nobis *Philosophum* & aquilam *Aristotelem* occurrere deprehendimus. In lib. enim 16. Categ. cap. de *Substantia*, secundas *Substantias* in primis reperiri afferit; Verum secundæ *Substantia* sunt quædam *Universalia*, ut genera & species, &c. Ergò *universalia* insunt particularibus, *testante Philosopho*, & sunt res quædam. Prædicamenta enim, non tantum voces, sed res ipsas subse comprehendunt. Colleg. Complut. disp. 3. Reg. lib. 1. proble. 2. pag. 112. Item libro de interpretatione. c. 15. ait Arist. rerum aliæ sunt universales aliæ particulares. Item lib. 1. Posteriorum. c. 2. Contextu 39. Docet *Universalia* esse notiora singularibus illaq; intellectu; hæc vero sensu cognosci, verum ut sensus aliquid reale, ita etiam intellectus cognoscit: quod etiam innuit. lib. 2. de anima, c. 5. Quibus locis non potest sermo esse de vocibus: siquidem voces etiam Communes: sensu percipiuntur, ut patet: ergò loquitur de rebus significatis. Item eodem lib. context. 35. Docet, *Universalia* esse magis entia quam particulae

Iaria... Item lib. 7. Metaph. Cont. 45. inquit universale est unum in multis, & nomina non insunt quia ab intellectu nostro causantur ab illoq; mere dependent. Ergo communis quedam natura sit necesse est, quæ natura in multis existit, quod præstare voces per suam debilitatem & liberè mutabilitatem haudquaquam possunt. Coll. compl. disp. 3. de ess. universalis.

VIII.

Ratione hoc ipsum probatur: plures namq; sunt prædicationes veræ & necessariæ, in quibus genus prædicatur de specie, & species de individuis. Hujusmodi enim propositiones *Petrus est homo*, *homo est animal*, veræ sunt & necessariæ. Ergo id, quod in illis enunciatur, est res aliqua, & non voces aut conceptus formales. Patet consequentia: quia si voces aut conceptus prædicarentur, utraq; propositio esset falsa, & impossibilis: nam ita falsum esset dicere Petrum esse hanc vocem, homo; sicut dicere hominem esse conceptum formalem animalis. omnes enim homines sunt ejusdem speciei, & idem genus omnes animantium species continent: ergo omnes homines sub una ratione formalis continentur, & omnia animantia eandem animantis naturam habent, quod reale aliquid est, nec ad voces referri potest. Voces enim rerum naturâ non sunt, nec illis insunt, nequæ etiam quod inde consequarum, prædicari dæribus in recto casu possunt; Exemplis adhuc pluribus res clarior evadet: V. G. Quando dico *Hic Leo est Rugibilis*, per vocabulum rugibilis non intelligo ipsam vocem rugibilis, ut sit sensus, *Hic Leo est vox*, quæ dicitur rugibilis. quod absolute ut ab omnibus sobrie philosophantibus, ita à nobis sit ἀπωλεύτων & rejectum.

IX. Ve-

IX.

Veluti quoq; in hoc exemplo : Florentinus est homo, ubi per vocabulum hominis non intelligo vocem homo, quasi dicerem, Florentinus est vox quæ dicitur homo, hoc enim ἀτοπώθατο, sed in hujusmodi & perplurimis alijs prædicationibus, res de re prædicatur, quæ revera inest & Florentino, cum reliquis individuis Petro, Paulo & ita consequenter communis est, unde naturam quandam Communem à parte rei dari, quæ dicitur Universale rotundo concedis ore ; licet καὶ τὸν καὶ τὸν κοινωνίαν (ut secundum ἀριστοτελεῖαν Philosophicam cum Iacob. Mart. Part. Metaph. lib. i. extra mentem dari statuamus) Eamq; formalem seu universalem unitatem & naturam, i. non esse solam vocem aut nudum conceptum : sed naturam cūmmunem per vocem significatam per conceptum repræsentatam, & in individuis simul sumptis inventam, & consequenter 2. Eam ab individuis, non realiter : sed ratione tantum differre ponimus, asserentibus philosophis quibus præstantissimis.

X.

2. Universales & Communes illas naturas reales, ante mentis operationē in rebus existere verè statuimus, etiam si Universalitas ipsa tantū objectivè in intellectu sit, Primum liquet: Nam licet natura universalis distinctè & secundum se ab individuis præcisa considerari possit: Illa tamen non est Ens reale, (secundum se ita ad ἀριστοτελεῖαν maximam existens) nisi in individuis'. Hinc illud Aristotelis : Destructis primis substantijs, nihil est reliquum.. Genus ergo & species ab individuis ratione saltem differunt. Secundum patet 1. Enim cum dicitur : Homo est species, hoc prædicatum, nec voci, nec ipsis individuis competit; sed tantum natura illi universalis. 2. Si V. G. homo non nisi conceptus esset vel notio, quæ est accidentis,

Primum.

Secundum.

dens, prædicatio accidentalis foret, cum de Petro dicatur.. Tertium quoniam in rebus datur fundamentum abstractionis seu conceptionis universalis. Ergo in rebus universale in potentia concipitur ac repræsentatur, universalitas autem naturæ actu existentia ab individuis non datur. Bart. in Metaph. Cap. 2. &c.

XI.

Unde illæ sententiæ Aristotelis. Context 35. & 38. 7. Metaph. Cont. 51. & 57. favemus, ubi exprestè confirmatur & evincitur, Universalia nihil aliud esse, quam Omnia singularia simul considerata, & per consequens, ut partes à toto, definitio à definito, non differunt re ipsa, sed tantum ratione differunt. Quod rationibus illustrari sat potuissest, non obstante angustia pagellæ, relinquendum igitur ipsi Conflicui. Solummodo coronidis loco tria Aristotelis fundamenta pro nostro hujus præsentis materiæ calculo approbando adstruimus.

XII.

Si nullum singulare queat esse mensura omnium singularium, datur universale à parte rei, quod sit mensura singularium. Sed verum prius E. post. Major haud tremulat. Subsumtio prob. Nam in omni genere statuente Arist. est aliquod unum, quod est mensura omnium: quæ sub genere compræhenduntur: Iam autem mensura est aliquid certum & constans, item est aliquid à mensurario quodañodo distinctū, quod repugnat naturæ individuali ut sic, ergo universale à parte rei tanquam suo modo quid ab inferioribus suis distinctum ponî necessum est.

XIII.

2. Si Scientia quæ datur sit rerum perpetuarum & invariabilium, sequitur prater singularia quæ sunt Corruptibilia & à natura per accidens interitura, dari naturas alias reales & univer-

De falso àque singularibus seorsim & sigillatim sumptis separatis.
Sed verum prius ergo post. Consequentia Majoris patet. quia alias
non essent scientiae immutabilium, sed contingentium rerum,
si universalia quædam separata suo modo à singularibus non da-
rentur. Arist. 7. Metaph. tex. 55. Colleg. complut. disp.
3. &c.

XIV.

3. Quia unumquodq; producitur à suo simili : Sed
multoties videmus ignem generari à non igne, & alia plu-
ra à non similibus : Ergo ponendæ sunt aliquæ naturæ
Universales separatae, quæ sint principia & Causæ omnium
habentium talēm naturam. Qui itaq; statuunt *universalia*
esse duntaxat nomina, manifestam contradictionem in-
volvunt, Cum nomina sint rerum nomina, juxta illud :
Si re priveris, nec nomen habere mereris : Quippè ipsa natura
satis declarat universale, quod, conjungitur nempe cum
singularibus, absq; operatione intellectus, ut subtilissimus
Scal. inquit Exerc. 37. sect. 22. Quod etiam ultimo ex
Arist. i. Periher. Cap. 5. *Universale dico, quod de pluribus ap-*
tum est praedicari. 2. Poster. Cap. ultimo *universale est,*
quod est unum, *præter multa*, quodq; in omnibus illis
unum inest. &c.

Z H T H M A VI.

Vniversalia an queant dici æterna?

I.

Cum prætantissimâ philosophorum cohorte affir-
mativam arripimus sententiam. Verum ne extra oleas
vagetur hoc nostrum statutum , distinctionibus ac limi-
tationibus nonnullis opus habemus ,

II.

Cum primis ergo Aëdior: æternum seu perpetuum,
est vocabulum ἀφ' εὐως & i. dicitur de eo, quod caret prin-
cipio & fine sic Deus nuncupatur solus æternus Genes. 21:

C 2

opus
pila
Primo,
33.

Secundō.
Terriō.

Quartō.

33. Ioh. 12 : 34. 2. Dicitur æternum, quod quidem habet principium, sed nullum finem ut *Infernus*. 3. Dicitur æternum seu perpetuum limitatè, quod diuturnam habet durationem ita ut denotet certi ac limitati temporis perpetuitatem, sic montes dicuntur æterni Genes. 49 : 26. Et serviet ei in seculum. Deut. 15: Exod. 21 : 6. Erit tibi servus *in seculum*. Deut 15 : 17. &c. Et 4. Aristoteli æternum est quod opponitur Caduco. sic Scientiæ sunt æternæ, quatenus non versantur circa caduca, singularia & corruptibilia qua talia, & consequenter secundum ultimas has acceptiones, ac secundum esse æternitatis, quo ad propositiones universales, collimamus *καθόλος* illud quod Arist. in tribus distinctis sui organi locis definit. In lib. *τελείωνειας* ait: *λέγω δὲ καθόλος μόδῳ θρί ταλέοντα πέρι περιηγοῦσι οὐτε*: *Universale* apollo id quod natum est, ut multis attribuatur, vel quod sua natura de multis enunciatur & prædicatur &c. Atq; sic *νόμιμα* esse perpetua.

III.

Ideoq; cum sale volumus hoc accipiendum esse: ita ut non videamur hoc *ἀντίκα* statuere, universalia esse perpetua secundum essentiam in prima æternitatis significatione; sed eadem esse perpetua secundum essentiam in tertia æterni significatione.

IV.

Ex quo etiam fit, quod si perirent omnia singularia alicujus *natura universalis* (ut defacto continget in fine mundi) talis natura universalis, nullo modo maneret existens; sed cum singularibus interiret: nam sicut nihil sunt antequam singularia producantur; ita quoq; in nihilum redeunt, quando singularia destruuntur.. ut expressè docet D. Thom. q. 10. arcti. 3. ad 3. & de poten-

tentia q. 3. art. 5. ad 2. &c. ac proinde si omnia singularia
quæ sunt in rerum natura; perirent Consequenter uni-
versalia omnia quoad realem existentiam funditus in-
terirent, ut Arist. c. de *Substantia* refert: *destructis substanz-
tibus primis, nihil de secundis est reliquum.*

S H T H M A VII.

Bruta num utantur ratione?

I.

Tanta est humani ingenij caligo, tanta Philosophantium vanitas, licentia & perversitas, ut nihil fingi possit tam absurdum, inopinabile & a ratione abhorrens, quin aliquando aliquem philosophorum assertorem ac defensorem habuerit, Per. l. 5. c. 12. Coll. conimbric. de coelo Cap. 3. q. 6. articu. 3. & tandem Casp. Finck. in Exerc. suis academ. exerc. 33. hoc refert. Cujus rei veritas in hoc perspicue cognosci potest, quod quidam ausi sunt affirmare, bruta ratione uti.

II.

Nos vero ex tali occasione oblata; contra, hoc modo colligimus: *Ratio est vis animæ quam movet se ab effectibus ad causas investigandas & vicissim a causis ad ea quorum illæ causæ sunt.* Scal. exercit. 307. sect. 5. Unde ratio nihil aliud quam intellectus motio ad conclusionem vel electionem. adeo ut τις & λόγοι sint apud veteres, sicut pater & filius in divinis, Scalig. exerc. 307. sect. 34. & 38. Atqui bruta sicut eleganter ait Scalig. Canes deliberare, ajunt historici, Cum feræ vestigijs amissis absistunt a persequendo atq; aliorum se dant. Falso. Neque enim componunt hæc. Hac non ivit. 5. de c. ll. c. 114. pag. 299. confer. picol. grad. I. Philosoph. civil. cap. 22.

III. Non

III.

Non ergò habent bruta rationem: Si enim pullus milvum metuit & non *ardeam*, non propter ratiocinatio-
nem, sed quia Connatam habet speciem milvi univer-
salem, quā singulares milvi omnes referuntur, Scalig.
exercit. 307. se&t. 22 vel potius ex instinctu naturali
prout discriminare aves carnivoras ab alijs vel qualitate
quādam occulta hoc habent.

IV.

Quemadmodum & liquidò patet ex oculari exem-
plo formicæ: formica enim hoc anno nata convehit in
horreum, nullā consultatione, sed *simplici instinctu*, quo
etiam impelluntur apes nullis instructæ artibus ad mel
conficiendum. Tediosum autem cum sit omnia exem-
pla inserere, brevitatis cuasā sufficiant alligata. Hinc
itaq; quivis colligat nostram sententiam, non tam asser-
tionem esse, quam veritatis fundamentū ipsum, quod sci-
licet bruta ratione non utantur, sed quæ facere videntur,
ratione, faciunt instinctu naturali.

Z H T H M A VIII.

Compositio in rebus ex Esse & Essentiâ u-
erum realis sit an verò rationis?

I.

Problema hoc nostrum, non de *Ente constituendo*,
sed iam in *actu suo perfecto constituto* loqui, cuilibet esse
apertum existimo. Vnde rectè cum philosophis etiam
prioris *negativam tuemur particulam*, posterioris autem
membri affirmativam suis relinquimus repagulis.

II.

Prius illud quod attinet, subsequentibus nititur fun-
damentis: I. Quia Existentia & essentia non differunt realiter
scis

*seu essentialiter à parte rei perfectæ & Completae actu existentis: non essentialiter inquam, sed formaliter, unde illo respectu non possunt distinctæ conservari, cum inter actualem *Essentiam* & *existentiam*, non est unio sed iden-*

titas, quæ dividit aut dissolvi non potest.

III.

2. Quia rationes quæ probant existentiam non posse conservari destructa *essentia*, neq; è contrariò consequenter probant, non posse conservari separatas, & absq; unione inter se, unde neq; talis unio dissolvi potest, conservato utroq; extremo. Svar. disp. Met. 31. sect. 12.

IV.

Deinde, ut infinitivū solent actus suorum verborum significare; ita etiam. Ēsse significat actuale ēsse sive existentiam & essentiam, ubi intellectus apprehendit plura in aliquo, quæ tamen reverā à parte rei realiter existentis unum sunt.

V.

Interim tamen. hæc compositio *Entis creati* non intelligenda est secundum rationem ratiocinantem, sed rationem ratiocinatam, hoc est non quatenus merè ab intellectu completur, sed secundum fundamentum, quod in ipso ente creato habet, hoc autem fundamentum nihil aliud est quam dependentia ab alio quia creatura non habet ex se & sua propria vi actu existere, sed tantum est Ens aliunde dependens: nam hinc fit *ut essentia creature*. Concipiatur à nobis *ut potentiale quid*: Ēsse vero ut simplex quidam terminus essentiæ vel modus intrinsecus & proportionatus illi, quo talis essentia in actu constituitur. Svar. disp. Met. 31. Sect. 13. Excell. Dn. Jac. Mart. lib. 2. part. Metaphys. sect. 3. quæst. 14.

Z H T H M A IX.

Terra num sit rotunda?

I.

Brevioribus in Lyceo spatijs est ambulandum.
Scal. Exer. 37. l. 20. Quapropter recta ζητημα hoc ag-
gredimur, illud affirmativè aggerandum paucisq; per-
stringendum.

II.

Loquitur ergò hoc de terra non prout elementum
est, sed quatenus est medium centrum mundi, habitacu-
lumq; hominum. Assertionis autem nostræ fundamen-
ta hæc sunt: 1. *Omne productivum naturaliter rotundarum*
est rotundum, attestante Philosopho. Terra est hujusmodi: O-
mnia enim terræ nascentia, ad rotunditatem tendunt.
Casp. Finck. Exerc. 10. quæst. 2. &c. Licet perfectè ro-
tunda non sint, Cum non à sola terra, sed alijs etiam
causis fiant.

III.

2. Ex ortu & occasu stellarum non parum clarita-
tis ubullit, signa enim & stellæ non æqualiter orientuntur
& occidunt omnibus hominibus, ubiq; existentibus &c.
Quod claro clarius. Existentibus enim in superficie
terræ, stellæ apparent ejusdem quantitatis, sive sint in
medio cæli, sive juxta ortum, vel occasum, & hoc ideo
quia æqualiter Terra distat ab eis. Ioh. de Sac. bust. in lib.
de sphæra. Ut enim si quis è longinquo vel aliquo usq;
ad mundi latitudinem locum mutaverit, aliæ ipsi appa-
rent stellæ aliæ verò ipsi occultantur: quæ omnia non
obscure terræ rotunditatem arguunt, quodq; sacra S.
comprobat. Esa. 40. dicens, *Deum sedere super globo terra*
id est sphæra seu gyro aut circulo.

IV.

IV.

Terra sphærica est, & in medio mundi suum esse
habet, & instar centri à cælō undiq; æqualiter distat, atq;
vi potentia Divinæ sustentatur... Plato. Arist. 2. de cæl.
cap. 7. & c. 6. Casp. Bart. de ter. Iohan. de sac. bu. Unde
illud Poëta: *Terra pile similis nullo fulcimine nixa:
Aëre subiecto tam grave pendet onus.*

V.

Deniq; etiam sententia nostra Confirmatur, partim
ex omnium consensu, qui terrā orbem vocant à rotundi-
tate, partim ex umbrā terræ, quæ in Ecclipsibus rotunda
est, licet ergo sola terra secundum se puram quatenus
consideratur; planè rotundum corpus non efficiat, sed
conjuncta cum aquâ ut testatur plinius lib. 2. c. 6. Quodq;
Ptolomæus lib. 3. c. 1. inculcat, incidens Terram cum
aquis ~~et~~ esse, unum; globum sphæricum con-
stituere, quoad partes universas.

VI.

Neq; huic nostræ assertioni illa Mathematicorum
calculatio adversatur, Terram se ad totum cælum habe-
re velut punctum, Arist. 1. Meteor. c. 14. eam enim respe-
ctu totius mundi aut firmamenti ut punctū reputandum
esse, ad terminationem autem visus nostri, ad montes &
valles comparatam, spatiostam & amplam existimandam
esse dicimus. Ex quibus omnibus liquidò apparet, rem
æquâ lance pensiculanti, sphericæ & globosæ figuræ ter-
ram esse, ac proinde erroneous opiniones, dum alij tym-
pani, alij aliam ei affinxerunt figuram, ut testatur soler-
tissimus naturæ rimator summus Arist. lib. 1. de cæl.
cap. 14. & 15.

Z H T H M A X.

Lex naturæ num absolute loquendo sit actus
rationis?

D

I. Pro-

I.

Problema hoc nostrum quod attinet, nonnulli ut Scholastici Thomam secuti qui i. 2. Quæst. 94 art. 1. affirmative hoc suscipit, in affirmativam quoq; trahuntur: Veruui, cum minus vera hæc opinio videatur, limitate hoc ipsum nos arripimus, quoniam circa legem naturæ duo attendi possint. 1. *Ipsum esse.* 2. *Eius exercitium*, vel investigatio hominis ad operandum.,

II.

Posteriori sensu actus utiq; est, quum nihil actu moveat, nisi quod actus sit. Omnis enim motus, est actus quispiam. *Priori* verò sensu puris putisq; actibus annumerari nequit. Isti enim omnes in fluxu sunt & transiunt. *Lex* verò naturæ non est talis neq; transit; sed semper naturæ infixum quid permanet, & non minus inhæret in anima infantis, quam adulti; dormientis, quam vigilantis. Meisn, Phi. sob. sec. 2. pol.

III.

Quare hoc ipsum secundum illud fulcimen concluditur, legem nempe naturæ in actu quidem *exercito*, vel ratione usus esse *actum*: sed non in *actu signato*, vel persuam essentiam quatenus spectatur, &c. Sed ne longius fese in hisse pagellulis noster gressus extendat, Jehovæ Sempiterno Soli pro assistentia sua Divina, grata ac benedicta perennes toto pectore grates laudesq; dicimus, agimus, habemus in omne æuum.,

A M E N.

CONGIARIA.

1. An creatio sit Motus? N.
2. An substantia sit prior accidente tempore, an vero Cognitione? A. utr. Lim.
3. Num Ens rationis detur? A.
4. Utrum essentia entis rationis consistat in sola denominatione extrinseca; vel in aliquo esse factō? N. prius A. Post.
5. Utrum omne creatum sit suo modo compositū? A.
6. An Quies violenta generetur? ~~ἀρρεβῶς~~ philos. N.
7. An Ens rationis terminet intellectum? N. Lim.
8. Num intellectus sit formalis ratio Personæ? N. lim.

F I N I S.

Literatissimo ac præstantissimo juveni
Dn. JOHANNI JONÆ CAMPÆ.
nio Holmensi, thesium ut authori ita defen-
sori solertissimo.

C Immeriam inscitiam diri Cacodemonis ictus
Insculpit menti, Cognitione sata,
Viribus hic ruptis, etenim organa quæq; ligavit
Dum meliora vident, deteriora probant,
Taniam igitur pallas iacturam in pectore sarcit,
Illiū assiduus, quantus amator eris.
Quantus amator eras, tua disceptatio præsens
Fontibus è οφιας, ducta probare queat.

Mache

Macte igitur Ianes, successus Jovah secundos
Contribuat placidus; si modò tuve juves.
Et magis atq; magis donis augeberis amplis,
Ac Daphne laurum, demeritamq; dabit.

Amicè apposuit

NICOLAUS PETRI SMOL.

A L I U D.

Ec, parnassi adjatum, qui cupid ingredi,
Ac invisere Culmen *Sophia* arduum,,
Nocturnusq; diurnus'
Impendet studijs opem.,
Sic rimans magè Campanius abditos',
Musarum Labyrinthos, opus edidit
Munitum *Sophia* de,
Musarum meditullio.
Quare docte JOHANNES, specimen tui
Dum clarum ingenij das: honor & decus'
Accedit tibi, magnum.,
Et nomen memorabile.

Charitatis symbolum, ut petuit
ita posuit.

ISACUS N. HOLM.

